

4. december 2019

Kære folketingsmedlem

Det kommunale udligningssystem skal ændres - nu!

Det første år i den nye folketingsperiode er nu godt i gang, og med det følger en række vigtige temaer, der skal tages hånd om. Ét af de absolut mest presserende emner for landets kommuner er behovet for et nyt kommunalt udligningssystem. Det nuværende system er reelt brudt sammen.

I Bedre Balance mener vi, at Danmark er for lille et land til at have to niveauer for velfærd. Derfor mener vi, at tiden er inde til at indføre et enstrengt udligningssystem, hvor det høje udligningsniveau i hovedstadsområdet udbredes til at omfatte alle landets kommuner. Det vil betyde, at alle borgere behandles efter samme regler, når det gælder de økonomiske rammer for den kommunale velfærd, uanset hvilket postnummer de bor i.

Udgangspunktet - store geografiske forskelle

Stiller vi her i 2019 alle landets kommuner op i én lang række efter deres velstand (kommunernes beskatningsgrundlag pr. indbygger), så ligger kun to af landets 50 fattigste kommuner i hovedstadsområdet. Blandt de 25 rigeste finder vi til gengæld kun én provinskommune.

Tager vi den samlede økonomiske situation før udligning - dvs. sammenholder udgiftsbehov og beskatningsgrundlag - så ligger kun 3 hovedstadskommuner i den tredjedel af kommunerne, der har det største strukturelle underskud.

Der er med andre ord et stort behov for et system, der kan omfordele og udligne forskellene mellem kommunerne på tværs af hele landet.

Store forskelle - også efter udligning!

Det kommunale udligningssystem har til formål at give alle kommuner nogenlunde lige vilkår for at levere service til sine borgere. Sådan ser dagens Danmark dog langt fra ud. Sammenlignes vilkårene for provinskommunerne med vilkårene for hovedstadskommunerne, er det slående at:

- det kommunale udgiftsbehov pr. indbygger er højere i provinsen end i hovedstaden,
- de kommunale skatteprocenter i provinsen er 1,25%-point højere end i hovedstaden, og
- de kommunale serviceudgifter pr. indbygger i provinsen er lavere end i hovedstaden.

Dette ses tydeligt på en række centrale velfærdsområder, hvor hovedstadsområdets kommuner har råd til at:

- bruge 28 % mere pr. barn til børnepasning end kommunerne i resten af landet,
- bruge 11% mere pr. barn på folkeskolen end provinskommunerne, og
- bruge 13 % mere pr. ældre til ældrepleje end provinskommunerne.

Med andre ord er borgerne i provinsen gennemsnitligt mere udgiftskrævende. De betaler samtidigt en højere andel af deres løn i skat og må acceptere, at de kommuner, de bor i, ikke har råd til at levere servicetilbud på samme niveau som i hovedstadsområdet.

Hovedstadsudligningen

Hovedforklaringen på disse forskelle er forskellige finansieringsmæssige vilkår for henholdsvis hovedstadskommunerne og provinskommunerne, herunder især, at der er en særlig mellemkommunal udligning mellem hovedstadskommunerne via hovedstadsudligningen.

Hovedstadsudligningen betyder nemlig, at der er 88% udligning af kommunernes strukturelle over- og underskud i hovedstadsområdet, mens udligningsniveauet er langt mindre udenfor hovedstaden.

Esbjerg
Kommune

Herning
Kommune

HOLSTEBRO KOMMUNE

Randers Kommune

VORDINGBORG
KOMMUNE

Forskellen i udligningsniveau har markant økonomisk betydning. Forestiller vi os, at en kommune fra provinsen, fx Esbjerg, skiftede adresse og derved blev en del af hovedstadsudligningen, ville Esbjerg Kommune have 243 mio. kr. mere om året til at levere service til sine borgere for. Blot ved at indgå i hovedstadsudligningen på lige vilkår med de 34 øvrige hovedstadskommuner.

Forskellen i udligningsniveau betyder også, at den økonomiske situation efter udligning er den, at de 50 kommuner med størst strukturelt underskud alle ligger i provinsen.

Vandring fra land til by

En anden vigtig forklaring på de store forskelle mellem hovedstad og provins, skal findes i den generelle samfundsudvikling, hvor der igennem mange år har været en vandring af unge og borgere i den erhvervsaktive alder fra land til by. Det har stor betydning for, hvor der er størst brug for midler til at opretholde velfærdsstatens sikkerhedsnet til fx ældrepleje.

I en velfærdsstat som den danske er det nødvendigt, at børn, der flytter fra én egn til en anden, bidrager til deres egne forældres ældrepleje via udligningssystemet - ellers bliver der for store forskelle i den kommunale skatteprocent.

Denne udvikling bliver mere og mere tydelig. Hvis ikke der gøres noget ved det, vil ældreplejen i mange kommuner stå overfor massive forringelser de kommende 10 år - alene fordi velfærdsressourcerne ikke er der, hvor de ældre bor. Vi skal derfor have bragt udligningssystemet på omgangshøjde med samfundsudviklingen.

Bedre Balances forslag

I Bedre Balance synes vi ikke, det er fair - eller gennemskueligt - at hovedstadskommunerne skal have økonomiske rammevilkår, som stiller dem langt bedre end resten af landets kommuner. Slet ikke, når langt størstedelen af landets fattigste kommuner ligger i provinsen.

Kommuner med strukturelt underskud skal hjælpes efter det samme sæt regler - uanset om de ligger i hovedstadsområdet eller i provinsen.

Konkret er det Bedre Balances forslag at udbrede udligningsniveauet i hovedstadsområdet til hele landet, så hele landet omfattes af 88% udligning af det strukturelle over- og underskud. Derved vil der ske en omfordeling fra de rigeste kommuner i Danmark til de fattigste kommuner i hele landet, og der vil være skabt langt bedre forudsætninger for, at alle landets kommuner kan skabe sammenhæng mellem den service, der tilbydes, og den kommuneskat, man lokalt vælger at opkræve.

Hvad er forslaget ikke!

Spørgsmålet om ændringer af udligningssystemet deler naturligt nok vandene blandt landets kommuner. Hvis ikke der tilføres flere midler til kommunerne - fx ved at lade det såkaldte finansieringstilskud indgå som varig finansieringskilde i forbindelse med en reform - vil nogle kommuner få mindre, hvis andre skal have mere.

Hovedstadsrådets borgmestre har samlet sig i initiativet '*Stop forskelsbehandlingen*'. Deres formulerede mål er, at omfanget af udligningen skal reduceres, så kommunerne i hovedstadsområdet får tilført 7 mia. kr. mere end i dag. Forslaget svarer i praksis til, at Lolland Kommune skulle hæve skatten til 33,2%, mens Gentofte Kommune kunne sænke den til 17,3%!

Argumenterne fra hovedstadsrådets borgmestre lyder blandt andet, at familierne i hovedstadsområdet har mindre til forbrug end familier i provinsen. Argumentationen er bygget op over en sammenligning mellem en modelfamilie i Nordjylland og i en hovedstadskommune. Forskellene for modelfamilierne knytter sig i bund og grund til forskellene i ejendomspriserne.

I virkelighedens verden er forskellene på de faktiske familier på tværs af landet lige omvendt - både i forhold til formuer og indtægter. Danmarks Statistiks seneste forbrugsundersøgelse¹ viser således også, at husstandene i hovedstaden har flere penge til rådighed. Efter skat og efter boligudgifter er trukket fra, har husstandene i Region Hovedstaden i gennemsnit 73.000 kroner mere til rådighed i sammenligning med husstandene i resten af landet.

Når det så er sagt, har familiernes rådighedsbeløb absolut intet at gøre med kommunal udligning. Det er ikke - og har aldrig været - hensigten, at det kommunale udligningssystem skulle give udvalgte kommuner mulighed for at give sine borgere en skatterabat, bare fordi ejendomspriserne her er høje.

Der er også borgmestre, som har været fremme med et argument om, at Bedre Balances forslag skaber større ulighed mellem kommunerne i hovedstadsområdet, end der er i dag. Det er ganske enkelt ikke rigtigt. Bedre Balances forslag betyder ikke større forskelle i hovedstaden, men alene større lighed mellem alle landets kommuner.

De kommende forhandlinger

Fra Bedre Balances side vil vi opfordre til, at der landspolitisk skabes et enstrengt udligningssystem. Der skal ikke være flere lappeløsninger. Kommunerne har brug for et forenklet og fremtidssikret udligningssystem, som giver alle landets kommuner nogenlunde ens muligheder for at levere service til sine borgere. I den forbindelse bør det høje udligningsniveau i hovedstadsudligningen udbredes til at omfatte hele landet. Det mener vi vil fremtidssikre et velfærdssamfund og en samfundsmodel, hvor kommunerne fortsat er grundstammen.

Som baggrund vedhæfter vi fire faktaark om den kommunale service i dag og vores forslag.

Vi står gerne til rådighed for en nærmere introduktion til Bedre Balances forslag og analyser i forhold til det kommunale udligningssystem. Tag derfor endelig fat i os - og læs mere på www.bedrebalance.nu !

På vegne af Bedre Balance

Med venlig hilsen

Torben Hansen
Borgmester i Randers (S)

Jesper Frost Rasmussen
Borgmester i Esbjerg (V)

Bedre Balance er et udligningsinitiativ mellem 8 kommuner i provinsen (Assens, Esbjerg, Herning, Holstebro, Odsherred, Randers, Slagelse og Vordingborg Kommuner). Borgmestrene i 63 ud af 64 provinskommuner har tilkendegivet opbakning til initiativet. Borgmestrene i Randers og Esbjerg udgør formandskabet.

¹ Nyt fra Danmarks Statistik: *Husstande øst for Storebælt forbruger mest*, 3. december 2018 - Nr. 456:
<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=28599>